

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՄԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԶՄԻՌՆԻՄԱ ԸԱՐԱԹ 28 ՅՈՒՆԻՍԱՐԻ 1861

ԹԻԻ 641

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԶՄԻՌՆԻՄԱ 28 ՅՈՒՆԻՍԱՐԻ

Մենք ինքնաշարժ խոհանարարներ ենք և իմաստուն կառավարողներ ենք, և մանապես անգլիացի հզոր և վիհանձն ժողովրդի բարոյական ազդեցությամբ մեծ է յայտնվում իմաստի կարգադրությունների քաղաքական ամենահարկաւոր գործող աշխարհին։ Այստեղ մեծ տեղ ունենում են միշտ յոթարամիս են այսպիսի զորաւոր և հաստատամիտ կառավարությունները, որոնք գաղափարներով ձևավորվում են և բերելու են բոլոր մեծ ու գոյական գործերը մեր կամ օրինակով նպատակ մը ունեն յառաջ տանելու։ Անգլիայի ժողովուրդը՝ որ սահմանադրական ազատ օրինակ կրկնապատկարում, մեծ համակրություն կը ցույց տալիս այնպիսի ժողովրդաց որոնք իրենց վրայ տիրող ինքնիշխան կառավարությունը լուծելով թափափուլով աշխատելով՝ կրկնապատկարում սահմանադրական օրինակ կառավարումը։ Այստեղ այն ազգայնությունները որոնք յիշեալ մարդասեր ժողովուրդի համակրությունը և հետևաբար անոր բարոյական հզոր ձեռնադրությունը ստանալու բարեբաղդությունը ունենցին են, այն ազգայնությունները ազատասիրական ջանքեր կըսենք, թէ շուտ և թէ ուշ, միշտ յառաջ թեմք պրակտիկ են։ Իտալացի ժողովրդաց մասերն ձեռք բերած ազատությունը և անկախությունը՝ չենք վարանիր ըսելու թէ (անգլիայի կառավարությունը և անգլիացի ժողովրդի բարոյական ազդեցությունը) և մարդասիրական համակրությունն առկա չենք։ որ գրեթէ կերպով մը հաւասար գոտեւեցաւ Վաղղիայի կառավարության զինուոր զորութեամբ միջամտութեամբ։

Այս մեր զուգահեռներուն ապացոյց մը կրնայ համարուիլ Աստուծոյ կայսեր եղբոր՝ բարձրագոյն պատիւ Պետրիանասոս-Մարքիմիլիանոս արքեպիսկոպոսի կարծիքը, որուն համեմատ Աստուծոյ կայսերությունը՝ սահմանադրական նոր կարգադրություններով վերանորոգուելէ ետեւ, իւր փրկութեամբ

թիւեր ուրիշ կերպով պիտի չգտնէ բայց միայն Անգլիայի հետ մտերիմ գաղափարներով մը ընելով։ Այս կարծիքը յայտնի բացատրութեամբ տեղեկութիւն մը մէջ որ մօտեւոր հրատարակուելով ի վիճակ մեծ տեղափոխութիւն ըրաւ հասարակութեան վերայ և որուն հիշեալ վերաշինեալ կայսերական արքեպիսկոպոսն է։

Մենք ինքնաշարժ կառավարութեան նախագահ մասնաշաղկապ ըրաւ ի վերջոյ թարս պատեհ առթիւ մը մէջ ատենախօսութիւն մը ընելով Ստեփաննոս քաղաք, իւր մեծ անկախութիւնները յայտնելով Վաղղիայ յառաջագիւղ և չքեղ ապագային վերայ։ Այս ատենախօսութեան լուսնային վերաբերեալ մասը քիչ մը անգին կը հրատարակեմք ի տեղեկութիւն մեր ընթերցողաց։ որոնք պիտի տեսնեն թէ յիշեալ ազնուական ըրաւ իւր համակրութեամբ կը յայտնէ սահմանադրական միապետութեան վրայ, որ քաղաքական կառավարութեան ամենէն ազդէ կերպն է կրտսէ և կը յուսայ թէ Վաղղիայի նոյն կառավարութեան կերպով պիտի ընտրեն։

Իտալական ինքնիշխան մեծ գոյականութիւնը, որ գլխաւորապէս միայն Անենտիկ և Հռոմ նահանգաց վրայ կայացեալ է, միևնոյն վիճակի մէջ կը գտնուի։ Այս եթէ մինչև գարուն մեծ տեղափոխութիւնները չյաջողին Անենտիկի վաճառման գործը լմնցնելու, տարակոյս չկայ, որ հռչակաւոր Վարկաւորի զորապետը վերստին սուրբ ձեռք պիտի առնուի իտալական թերակղզւոյ յիշեալ երկու գլխաւոր նահանգներն ալ ազատելու։ Վարկաւորի Վարկաւորի ժողովրդաց գրած մէկ նամակը, զոր միւս երեսը կը հրատարակեմք, այս մեր գրածը կը հաստատուի։

Հռոմի տարածութիւնը և իտալական թափաւորութեան հետ միաւորութիւնը՝ բան մը ըսել չէ, և իրոք հաւանական է որ առանց արիւնահեղութեան ի գործ կը դրուի։ վաճառի գաղղիացի գործը ըստ հասարակաց կարծեաց, քիչ ժամանակէն պիտի մեկնին Հռոմի երկրէն

որ լմնայ։

Վերադարձնելով որ այն օրը քուէարկութեան չներկայանայ՝ իրաւունք ունի ետքը բողոքելու։

103. Այս օր պիտի կարենայ միանգամայն երկու թաղի կամ գաւառի մէջ քուէ տալ։

104. Միացեալ թաղերն ու թեմերը, եթէ իրարու մօտ ըլլան, մէկ տեղ գալով կ'ընեն քուէարկութիւնը, իսկ եթէ հեռի ըլլան, իւր արանջները դատ դատ քուէարկութիւն կ'ընեն ու ետքը քուէարկութեաց արդիւնքը կը միացնեն։

Քուէարկութիւնը լմնցնելու ետքը նոյն օրը միևնոյն նիստի մէջ ընտրողական ժողովին հսկողութեանը ներքեւ տուփը կը բացվի, քննիչները քուէները կը համարեն և քուէարկութեան թիւն հետ կը րադգատեն։ Եթէ տարբերութիւն գտնուի կամ եղած տարբերութիւն աննշան ըլլայ, այսինքն՝ մէկ կամ երկու թիւի (վաճառի կրնայ պատահիլ որ քուէարկութեան մէկ կամ երկու թիւը մոռցած ըլլան ընտրողաց ցանկին մէջ ստորագրելու)։ քուէարկութիւնը վաւերական կը համարուի։ իսկ եթէ երկու թիւն աւելի ըլլայ, տարբերութիւնը և ընտրողական ժողովը խորագրութեան կտակած ունենայ, գարծեալ քուէարկութիւն ընել կ'որոշէ միւս օր մը մինչև աւաղիկայ կիրակին։

Վաճառքէն եթէ ուզված երեսփոխանաց թիւը չըլլայ առաջին անգամին՝ մնացածին համար

վաճառքէն որ Վաղղիայի նաւատորմից վերջապէս մեկնեցաւ Վաղղիայէն։ Այս յայնմամբ Հռոմ մայրաքաղաքը, առանց ընդդիմութեան, յօժարով պիտի պիտի ընդունի Վաղղիայի վաճառքէն մարգարէ թագաւորին սահմանադրական ազգային կառավարութիւնը։ Բայց Վաղղիայի ազատութիւնը գործողաբար տար պէս դիւրին գործ չէ, վաճառքի, վաճառքէն մեր նախնի թաղի մէջ զորոյցած եմք, Աստուծոյ 200 հազար հազարի չափ ստորադաս զօրք ունի Վաղղիայի չորս կողմը ի պաշտպանութիւն նորա, հետեւեալ անհաշիւ և արիւնահեղ պատերազմ մը պիտի ըլլայ անշուշտ եթէ կարկաշտեան գործը յիշեալ երկրին վրայ յարձակելու ըլլան։

Վրահատան թէ Աստուծոյ կառավարութիւնը պաշտօնական կերպով ծանուցեր է Վարդանիայի կառավարութեանը որ, եթէ կարկաշտեանը Վաղղիայի վրայ յարձակելու ըլլան, այս յարձակումը Վարդանիայի կողմէն պատերազմի հրատարակութիւն պիտի համարուի և ըստ այնմ պիտի վարուի։ Վրահի հաւ թէ հռչակարկայի Վիւր զորապետը որ Վարկաւորին մտերիմ բարեկամն է, Վաղղիայի կողմէն յիշեալ զորավարին քով յուզարկուի եւ ի Վաղղիայ կղզին, համարուի համար զինքը որ թող տայ առայժմ Վաղղիայի վրայ յարձակելու իւր առաջարկութիւնը։ Բայց ո՞վ որ Վարկաւորին հաստատաւոր բնաւորութիւնը կը ծանուցէ, չհաւատարար մնան ինչ որ անոր որոշումը կարող ըլլան փոխելու։

Աստուծոյ ցաւալի գործող պատճառաւ կամ լաւ ևս է ըսել գաղղիացի զօրաց պայմանեալ ժամանակէն այսինքն վեց ամիսէն աւելի Աստուծոյ մէջ չմնալուն համար քիչ մը խիստ բանալիստութիւններ եղած կերպին Անգլիայ և Վաղղիայի կառավարութեանց մէջ։ Այսինքն է թէ Անգլիան կը պահանջէ որ Վաղղիացիները, որոց պայմանեալ մամանակը լմնցնալու մօտ է, չուտով մեկնին Վաղղիէն, իսկ Վաղղիայի կառավարութիւնը տակաւին որոշում մը չէ ըրած այս

երկրորդ անգամ ընտրութիւն կը կայանայ մը։ 106. Եթէ պատահի որ մէկ պէտք եղածէն աւելի թիւով անուն գրած ըլլայ իւր քուէարկութիւն մէջ, նոյն թիւն ետքը կ'ընեն անունները անընդունելի են։

Վաճառքէն վերէն ի վար կարգով չգրված անուններուն քուէթուղթը անհամարելի է։

107. Քուէարկութեան թիւն կ'ընեն աւելի քուէ ստացողներուն մէջ էն շատ ստացող անձինքը երեսփոխան ընտրված են։

108. Եթէ մէկ կամ երկու անգամով առաւելութիւն չըստացվի, ընտրողական ժողովը կը ծանուցանէ էն շատ առաւելութիւն ստացող երկու անունները, և երրորդ քուէարկութիւնը օրինաւորապէս ոյն երկու անունաց վրայ կը կայանայ։

109. Եթէ հաւասար քուէ պատահի երկու անունաց վրայ, երկուսն ալ ընտրված են։

Վաղղիայի ընտրութեան քանոնք։

110. Վաղղիայի ընտրողական ժողովը իւր թաղերն կամ գաւառներն ընտրված երեսփոխանաց անունները Վաղղիայի ժողովին կը ներկայացնէ Վաղղիայի օրինակ տեղեկագրով մը, որոյ մէջ պէտք է ճշգրիտ նշանակուած ըլլայ քուէթուղթին օրինակը, այսինքն՝ ընտրեալին անունը, մանկանունը, բնակութիւնն ու արհեստը և քուէարկութեան օրը պարագաները։

Վաղղիայի ժողովը՝ քուէարկութեանց տեղեկագրերը քննելով, կ'ստուգէ երեսփոխան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՕԳԱՅԻՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԲՈՒԹԻՒՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿՕՐԻՒՆԻՐ

(Զարմանութիւն)։

Քուէարկութիւն։

100. Ընտրողաց ցանկին բացվելէն շաբաթ մը ետքը՝ իրական առաւօտ ժամերգութեան աւարտումէն ետեւ՝ թաղական խորհրդարանին մէջ քուէարկութեան կը կայանայ սակայն։

Ընտրողական ժողովին նախագահը ընտրողաց ցանկը ձեռք առած կարգով կը կոչէ ընտրողները, որոնք ընտրողաց ցանկին կը գնեն սեղանին վրայ և ընտրողաց ցանկին մէջ իրենց անունը առջև ստորագրելէն ետքը՝ հոն թուղթի մը վրայ քանի երեսփոխան ուզված է նէ՝ այնքան անձին անուն կը գրեն իրենց ձեռքով վերէն ի վար կարգով և ամեն մէկ անուն առջև մականուն, բնակութիւն, արհեստ նշանակելով թուղթը կը ծալեն քուէտուփին մէջ կը ձգեն։

101. Քուէարկութիւնը գաղտնի է։ ուստի պէտք է որ քուէարկութեան անունները կը գրեն իրենց քուէթուղթը, որպէսզի ուրիշ մը չկարենայ տեսնել գրված անունները։

102. Քուէարկութիւնը սկսած օրը պէտք է

ՓՅԵՆ ԸՄԵՐՈՒՄ 657-658-659-660 ԹԻՒՆԵՐԸ։

դժուար և դժբաղդ գործոյն վրայօր:
Դարձեալ Սուէզի պարտնայը նաւարկելի
ջրանցք մը ընելու շփոթեալ խնդիր մտերն
անուղղակի կերպիւ վերստին պատճառ տուած
է բանխոստութեանց: Սիրելի է մեզ հաւատալ
թէ այս դժուար գործերը, որոց ծանր հանգա-
մանքը իւրաքանչիւր քաղաքագէտ ընթերցող
գիւրաւ կը հասկընայ, սիրելի է մեզ, կըսեմք,
հաւատալ թէ բարեկամօրէն պիտի կարգադրուին
ի մէջ յիշեալ երկու մեծ տէրութեանց, ա-
ռանց պաղու թեան պատճառ մը տալու մտերիմ
յարաբերութեանց որով հատուտեալ է անգ-
ղիական և գաղղիական զաշնակցութիւնը, որ
ինչպէս յայտնի է ամենուրեւ, ամենահարկաւոր
և անհրաժեշտ է աշխարհիս ընդհանուր խաղա-
ղութեանը և բարօրութեանը համար:

Լատինական ծովային ջորային-
ընկերակալ աստիճանի նաւաւոր է:

Ստորեւ Վենետիկ մէջ այս վերնագրով տեղ-
րակ մը հրատարակուեցաւ, որուն հեղինակն է
Ֆրանցիսկոս Ալբրուսիոսը: Արքեպիսկոպոս արշիեպիսկոպոս,
այսինքն Վատրիոյ կայսեր Եղբայրը և վերին
հրամանատարը Վատրիոյ ծովային զօրութեանց:
Այս գրուածը մեծ տպաւորութիւն ըրաւ Վեն-
ետիկ հասարակութեան վերայ: Յիշեալ տեղ-
րակին բարձրադաստիւ հեղինակը կառաջարկէ որ
26 միլիոն ֆիորին սահմանուի ի շինութիւն պա-
տերապման նաւուց և Վատրիոյ ծովային
զօրութիւնը հաւասարելու համար Իտալիոյ ծով-
ային զօրութեանց: Այս առաջարկութիւնը
պատճառներով բացատրելու ժամանակը, բար-
ձրապատիւ արշիեպիսկոպոսը կըսէ, թէ Վենետիկը
Վատրիոյ ձեռքէն ելելու շատ կարելի է, թէ
կըծանալէ Քափուր կամին քաղաքական մեծ
տաղանդները, թէ ընտանեցաւ միաւորեալ մէկ
Իտալիոյ գաղափարին հետ և թէ Վատրիոյ
պէտք է աշխատիլ զաշնակցութիւն մը ընելու:
Անգղիոյ հետ Վատրիոյ, կըսէ, կը պարտաւորի
ազատասիրական օրինադրութեամբ այն աստի-
ճան բարեկարգել իւր ներքին կառավարութե-
ան գրութիւնը, որպէսզի Վեդիան հասարակաց
կարծեացը առջև, չփախնայ բռնելու զձեռքը զոր
իրեն կերկնցընեմք: Յայտնի է որ այս արշի-
եպիսկոպոսը շատ անգամ խորհուրդ տուաւ ազատա-
կան կարգադրութիւններ հաստատելու իւր
հայրենացը այսինքն Վատրիոյ մէջ:

Վաւաստի լրտ Բէլլիմիթի մտենախօսու-
թեան այն մասը, զոր մեր Քաղաքական Տեսու-
թեանը մէջ յիշատակած եմք:

Նայ իշխանութիւնը:

Այս ստուգութենէն ետքը Պատրիարքը պաշ-
տօնական կերպով իմաց կուտայ նորընտիր ե-
րեստիտանաց և կը հրաւիրէ զանոնք ընդհանուր
ժողով գումարել օրոշեալ օր մը:

111. Բնդհանուր ժողովը իր առաջին նիստին
մէջ քաղաքական ժողովին քննած անգեկարգիւ-
նները մտիկ ընելով՝ ընտրութեանց ստուգութիւնը
կը վաւերացնէ և երեստիտանաց իշխանութիւնը
հապտատելով իր կազմութիւնը կը լրացնէ:

112. Բնդհանուր ժողովը կրնայ գումարով
կը բերեստիտանաց մեծագոյն մասը՝ որ Պօլսի
մէջ է՝ ընտրութեան ըլլայ, առանց սպասելու ընտ-
րութեանց վերջը կամ գումարական երեստիտա-
նաց որոնց ընտրութեան լուրը մէկ կողմէն Պօլսի
հասնելու վրայ կ'ըլլայ:

113. Եթէ մէկը քանի մը թաղերու կամ
քանի մը գաւառներու կողմէն ընտրութեան ըլլայ,
ինքը կ'որոշէ որ թաղին կամ օր գաւառին երես-
տիտանութիւնն ընդունելու: Եթէ ինքը չ'որոշէ
որոշել, ընդհանուր ժողովը վիճակով կ'որոշէ:

Այն պարագային մէջ ընտրող թաղին կամ
գաւառին իմաց կը տրվի ուրիշ երեստիտան
մ'ընտրել:

Այնպէս կ'ըլլայ երբ վախճանման կամ հրա-
ժարման պատճառով երեստիտանաց մէջէն
պակասը ըլլայ:

114. Ժողովարանին մէջ բացառեալ պէտք

«Սինդիկատները քննարկեալ հարտու-
թիւնները խառնական թեւեղեղեղ օյն, մինչ կը
տեսնեմք անոր ծովային երկրորդութեան ընդ-
արձակութիւնը, անոր բազմութիւն պատուական
նաւահանգիստները, երկրին բնական արտա-
գրութիւնները, և մասնաւորապէս երբ կը մտա-
ծեմք իտալացի ժողովրդոց իմաց սկան զօրութե-
ան վրայ, որոնք թէպէտեւ սաստիկ բռնաւորական
իշխանութեան մը ներքեւ գտնուելով՝ անոնցմէ
չատերը այս լուծին տակ չարաչար նեղութիւն-
ներ կրէին, բայց և այնպէս շատ երեւելի ան-
ձինք ծագեցան անոնցմէ ի մասին մասնաւորական
զանազան կատարելութեանց, երբ որ այս ամէն
բաները կը դիտեմք, երբ կը մտածեմք թէ ինչ
աստիճանի հասան իտալացի պատմութեան եր-
կու հին թուականաց մէջ, այսինքն նախ ի մաս-
մանակին յորում համակական կայսերութիւնը
բոլոր աշխարհի տիրապետած էր, և յետ այն-
որի աւելի մոտաւոր ժամանակի մը մէջ Իտա-
լիան վերածնեալ մարդկային իմացական զօրու-
թեանց արդիւնաւորութեան օրօրոցն եղաւ:
Այս ամէն պատճառաց համար իրաւունք ունեմք
յուշաւելու և հաւատալու թէ Իտալիան սահ-
մանաւէ մեծ պաշտօն մը վարելու աշխարհիս
գործոց մէջ, ոչ իբրեւ աշխարհակալ և պատե-
րադմասէր ազգ մը՝ վստահ ժամանակիս պարա-
գաները թալ չ'են տար իրեն որ այս չար շա-
ղոց մէջ ինչայ, այլ իբրեւ վաւարան լուսաւոր-
ութեանց և իբրեւ երկիր մը ուր մարդիկ կը կա-
տարելագործուին որչափ որ կարելի է: Յու-
ռամ թէ Իտալացիք քաղաքական կառավարու-
թեան ամենէն աղէկ կերպը՝ այսինքն սահմանա-
դրական միապետութիւնը պիտի ընտրեն և պի-
տի ընդունին ազգային»:

Նաբոլի տէրութեանը մէջ Ռէճիօ մայրաքա-
ղաքին օրագրութիւնը, Ռիֆօ Գեւալ Ռիֆօ
կոչուած, հետեւեալ նամակը կը հրատարակէ զոր
հաշակաւոր կարիպալտի զօրապետը յուշարկած
է Նաբոլի ժողովրդոց:

«Իտալացիք Նաբոլի»:

«Ստուած գիտէ թէ որչափ տրամաթիւն
զգացի ձեզմէ հեռանալուս համար: Բայց ձեր
քովը ունեցած իմ պաշտօնս ընդհանր էր, և
պարտաւորեցայ մեկնելու հրաման խնդրել, և
վշտով սրտով բաժնուեցայ ի ձեզնէ»:

«Իոկ այժմ ձեր ցաւալի գանգատներովը իմ
վիշտս կը յաւելնէ, և կը խնդրէ որ վերա-
դառնամ ի մէջ ձեր: Այս խնդիրնից չեմ
կրնար կատարել, ո՛վ բարեկամք, վստահեալ հաս-
տատուն կերպիւ միտքս դրած եմ արգելք չըլ-

է մնայ երեստիտանաց ցանկը այբուբենի կար-
գով չեմ փոխ, որոյ մէջ թուականովը կը նշանակ-
վի անուան առջև՝ հրամարում, վախճանում,
և այլն: Ամենապէս երեստիտանաց հետ առա-
ջին և երկրորդ կարգէ անգամակց (Յօդ. 9)
եղող անձանց ցանկը: Այս ցանկերը հինգ տա-
րին անգամ մը կը նորոգվին ընդհանուր ժողովին
նորոգմամբ հետ»:

Իստ հարկին գործածելու համար՝ երեստի-
տանաց մէջմէկ տպեալ արձանագիւր երեստիտանու-
թեան պէտք է տրվի սոյն օրինակ:

Ա. . . . Սպասելու երեստիտան:

(Ամ. Գրեմատի)

(Քաղաքացի-Բիւն Երեստիտանին)

և ճակատը պատրիարքական կըքով կըքեալ:

Գ. Ընտրութիւն Պատրիարքի:

115. Պատրիարքը պէտք է որ լքմիածնայ իւր
թուղիկոսէն ձեռնադրեալ կամ անկէ իբր լք-
միածնայ եպիսկոպոս ընդունեալ անձ մ'ըլլայ և
(Ոմանեան Տէրութեան հպատակ):

116. Կրօնական ու քաղաքական ժողովները
խառն ժողով կազմելով ընտրելու թեան պա-
մաններն ունեցող եպիսկոպոսաց և վարդապե-
տաց արժանիքը կը քննեն թէ կրօնական և թէ
քաղաքական մասին և կ'որոշեն երեք ընտրելի
որոնց անունները ընդհանուր ժողովին կը ներ-
կայցեն:

լու, իմ ներկայութեամբ, ձեր յայտնութեան
նը, որ մօտեցն պիտի կատարուի ընդհանուր
թեամբ մարդասէր թագաւորին:

«Առաւելեալ ինձ օր, եթէ իմ պաշտօնս ի-
տալացի ժողովարդները ազատէ ի գերու-
թեանէ և ի բռնակալութեանէ, այս գործը կա-
տարելի ո՛վ Նաբոլիցիք, ձեր քաղաքութեան և
ձեր զօրութեան միջոցաւ: Եւ այս ազատ էք այժմ
և իմ ներկայութեամբ ի մէջ ձեր ոգուտ մը
չկրնար ընել ձեզ, այլ ընդհակառակն ձեր բա-
րեւաւորութեան շանաւոր պատճառ պիտի ըլլայ:
Իսկ ուրիշներէն աւելի երջանիկ եղօք՝ վստահ
տակաւ ին Նաբոլիցիք կան, որոնք իբրեւ թեան
մէջ կը գտնուին: Ինչէ ձեր անհանգիստութեան
պատճառը: Ինչո՞ւ համար կը կանգնէք զիս առանց
հարկաւորութեան թո՛ղ տուէք որ իմ մարմինս
և իմ միտքս քիչ մը հանգչին, որովհետեւ ու-
րիշ վստահներ, ուրիշ աշխատութիւններ և
ուրիշ վիշտեր ունիմ կ. կ. կ. և: Բայց այս ամէն
նեղութիւնները բան մը չ'են, ըստորում Իտա-
լիոյ համար է՝ որուն իմ անձն նուիրեալ է և
որուն համար կեանքս կը մտաւ ի»:

«Համար և Վենետիկը իմ օգնութեան կըս-
տանէ, անոնք ևս Իտալիոյ մասունքն են, ա-
նոնք բնակիչները մեր եղբայրն են և տակաւին
կը հեծեն Վատրիոյ անգութ գերութեան ներքեւ:
Աւերմի թող տուէք ինձ որ հաւկաւոր եղած
անձնական զօրութիւններս ստանամ գէժ գնեալ
համար մեծ փոխարկին որ կը սպասեմ»:

«Երբեք առիւծին մանչեղ անկէ կատարու-
թեան մանչիւն մըն է՝ վստահի գիտութեան իւր
հպարտութիւնը ընկճուելու վրայ է: Երբեք
այս բազուկէն՝ զոր Աստուած հզօր ըրաւ անոր
վարագ հպարտութիւն խոնարհեցընելու համար»:

«Երբեք հին համայնացոց եղբորորդիք
իրենց պապերուն արիւնը տակաւին չընան կառ-
նու իրենց երակներուն մէջ, սակայն, գետնի
թաւալէր կործանուած են, գէժքերնին տղմին
մէջ և այնպիսի բեռն մը տակ ընկճեալ, որ
տակաւին հարստահարութեան ներքեւ կը պահ-
զրենք: Աւտի կարօտութիւն ունին ձեռքէ մը
որ օգնէ իրենց՝ սոքի վրայ ելելու և իրենց
արժանաւորութիւնը վերստին ստանալու: և
այս ձեռքը պէտք է որ քիչ մը հանգչի որպէսզի
իրեն հարկաւոր եղած զօրութիւնը ստանայ»:

«Վստահութիւն իտալական տրամաբանութիւն
և եղբայրական մարդասիրութիւնը հանգարտե-
ցընեն քիչ մը զսէրը՝ զոր ունիք իմ վրաս: Եւ
ես ասկէ մինչև շորս ամիս պիտի վերադառնամ
ձեր քով: Բայց յայնժամ պէտք է որ ձեր
սիրոյն ապացոյց մը տաք ինձ»:

Բնդհանուր ժողովին մէջ այն երեք ընտրելի
անձանց վրայ գաղտնի քուէարկութիւն ըլլալով
ովոր մեծագոյն մասին հաւանութիւնը ստանայ
անի կըլլայ օրինաւոր Պատրիարք ազգին:

117. Առաջին անգամին մեծագոյն մաս չեմ
տրվիլ երկրորդ անգամ՝ քուէարկութիւն կըլլայ
եթէ երկրորդին ալ չը յաջողի, երկու առաւե-
լագոյն քուէ ստացողաց անունները կը ձանուցվի
գիւանին կողմէն և երկրորդ քուէարկութիւնը
օրինաւորապէս այն երկուքին վրայ կ'ըլլայ:

Եթէ պատահի որ քուէները երկու անձի
վրայ հաւասարապէս բաժնուլին, այն ատեն երե-
կուքին մէկը վիճակով կ'ընտրվի:

Եթէ ընտրեալը վարդապետ ըլլայ, անմիջա-
պէս լքմիածնի կը զրկվի եպիսկոպոս ձեռնադր-
վելու համար:

117. Ընտրութիւնը ըննանալէն ետքը տեղե-
կալ իր մը կը ընկնի զոր բոլոր բազմականք կ'ըս-
տորադրեն, և որոյ օրինակը՝ ընդհանուր ժող-
ովին կըքովը կըքեալ՝ խառն ժողովին միջնորդու-
թեամբ: Եւ իրան կը մատուցվի որ կ'անուանե-
լի Պատրիարքը:

118. Նորընտիր Պատրիարքը՝ զեռ Բ. Իրան
չներկայացած՝ եկեղեցւոյ և ընդհանուր ժողո-
վին առջև հանդիսաւոր ուստ կ'ընէ սոյն օրինակ-
«Առաջին Երեստիտան և առաջին Վարդապետ
կայացեալ Բնդհանուր ժողով՝ ուստեմ հա-
ւատարիմ մնալ Վրդային Սահմանադրութեան»:

«Գլխի ճշմարտութիւնը կրօնէք զին» (որուն վրայ տարակարգ չունիմ) հետեւեցէք ինձ, սիրելիք իմ, հետեւեցէք ինձ, երբոր պիտի միաւորուինք ազգայնութեան համար Հռոմի և չքնաղ Վենետիկի մեր եղբարքը: Եւ ամենքս գոհ ըլլալով, ու իրարու հետ միաւորեալ, կարող պիտի ըլլանք ի տալիան մի և անկախ ընելու, և ամեն իտալացիները հպարտակ Վերթար—Վալմանուէլ Նիկոլորդ մարդասէր թագաւորին»:

ՔԱՆԻ ՄԻ ԲԱՅԱՏՈՒԹԻՒՆԻՔ

Կոստանդնուպոլսոյ Սուլթան լրագրին 466-րորդ թուոյն մէջ երկար նամակի մը առաջին մասը կարդացինք: Սուլթանը իշխանի գրութեան է, և նամակագրին առաջին նպատակը՝ ինչպէս յայտնի կրտսնութիւն: Արշալոյս վարչական է. վասնզի, չեմք գիտեր ինչ պատճառաւ, դժգոհ աչքը կը դիտէ անոր հաստատուն համարումը զոր ատարած է՝ բոլոր ազգայնոց և օտար ազգաց առջև: Սուլթանը երկրորդ նպատակը՝ դաւադրեալ Սուլթան անուն գրական հանգիսին յարգը շտկել է. որ դժբաղդաբար լի կրիւք և անխոհեմ խմբագրութեամբ մը կրտսնեցու թաղաքին Հայ հասակութեան առջև:

Սիւլթան թերթը ինչպէս ամենուն յայտնի է, իւր 17-րորդ թիւէն սկսեալ այս դժբաղդութեանը ունեցաւ, և նոյն թուոյն մէջ հրատարակեալ քանի մը անարժան և ձախորդ գրութեանց պատճառաւ, հինգ պատուաւոր և ուսումնական երկրաստորդ, որ Հաշտեմից ընկերութեան խիստ մեծագոյն մասը կրկնապէս, ստիպողեցան հրաժարիլ նոյն ընկերութեան անգամակցութեան և Սուլթան պատասխանատուութեան:

Սուլթան թերթը անհաւատարմութեան, որոնք իրենց խոհեմութեանը և արդարասիրտութեանը պատճառաւ անիրաւարար և գրեթէ յակնէ յանուանէ անարգութեան Սուլթան 23-րորդ թուոյն մէջ, այս ազնիւ երկրաստորդները, կրտսնք, ուրիշ յանցանք մը չունենին, այլ իրենց անեղբայր յանցանքը՝ իրենց ազատ կամաց գործադրութեան էր. որով ուղեցին հրաժարիլ Հաշտեմից ընկերութեանէն, անոր բուն անունը ընթացքը ազգայնութեան տեսնելով:

Իզմիլի Հայոց ուսումնական և ուսումնասիր հասարակութիւնը, որոնք ինչպէս վերը ըսինք, Սուլթան 17-րորդ թիւէն ի վեր, այս գրական հանգիսին մնացեալ 2-3 խմբագրաց անձինք և լի կրիւք գրածներուն վրայ կը յաւելին, վերջապէս տեսնելով թէ իրենց հայրական և եղբայրական խրատները ու ազգաբարձութիւնները կամակորուրթ կը մերժուին, պարտաւորեցան ազգայնութեան:

Եւ հսկել բոլոր սրտով նորին անթերի գործադրութեան»:

119. Եթէ Սուլթանը Սահմանադրութեան գէժ պահանջութեան մը մէջ գտնի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի:

120. Սուլթանը վրայ ամբաստանութիւն մը՝ կամ ազգային երեսփոխանաց կողմէն, կամ Կրօնական ժողովին և կամ Բարեօրոյն ժողովին կողմէն կրնայ ըլլալ:

Եւրոպայի ամբաստանութիւն մը պատահի, ինչ հանուր ժողովը կը գումարուի և իր մէջէն քննիչ յանձնաժողով մը կը կարգէ 21 հոգիէ բաղկացեալ (7 եկեղեցական, 7 թաղական երեսփոխան, 7 գաւառական երեսփոխան) որոնք ամբաստանող մէջէն պէտք չէ որ ըլլան:

Քննիչ յանձնաժողովը՝ ամբաստանութիւնը քննելով, տեղեկագիր կուտայ ընդհանուր ժողովին որ գաղտնի բուհարկութեամբ կ'որոշէ իրեն դիրքը: Եթէ այս որոշումը որ ստորագրեալ պէտք է ըլլայ որոշման կողմը քուէ տուող ժողովականներէն, Սուլթանը հրաժարումը միշտ ըլլայ, երկու ժողովաց ատենապետները պարտաւորեալ կը ներկայանան որ յայտնաւորեն որոշ կամքը տեսնելով հրաժարական տալու պարտաւորեալ է:

121. Հրաժարեալ Սուլթանը միշտակաւոր եսիսկոյոսաց կարգը կ'անցնի և ըստ այն կրնայ, ընկնի խառն ժողովին կողմէն:

գային ժողովով մը որոշել և միշտ թէ յիշեալ խմբագիրները յանգիմանութեան արժանի են տեղական կառավարութեան առջև: Սուլթանը մը նահանգի կուսակալ վեմափայլ Օսման փաշային հաղորդութեամբ, որ նախ և յառաջ, ինչպէս տեղական օրինադրութիւնը կը պահանջէր, ինչո՞ք ամբաստանեալներէն որ տպաւորանին և անոր մէջ հրատարակած գրական հանգիսին արքունի հրամանագիրները ցուցնեն: Եւ ըստորում հրամանագիր չունենին, իրենց յատկացեալ յանգիմանութեան բեռը ևս՝ առաւել ծանրացաւ: Ուստի տպարանը գոյուցաւ և Սուլթան հրատարակութիւնը արգելադրեցաւ: Տեղական կառավարութիւնը՝ բաց յայտնաւորեց, որ ստիպել յանգիմանեց զխմբագիրները՝ արժանաւարդ անձանց պատուոյն դպեղնուն համար: Սակայն յիշեալ խմբագիրները՝ իրենց այս դժբաղդ կացութենէն պահանջած պարկեշտութեանը մէջ չընկալով մնալ, կառավարական իշխանութիւնը անոնց բանտարկութիւնն ալ միշտ և գիշեր մը բանտը մնացին:

Սուլթան որ բոլոր ազգը ցատկոտ այս բանտարկութեան վրայ՝ բայց՝ ինչպէս պատմեցինք, իրաց ձախորդ պարագաներէն ծագեցաւ այս պատիժը, զոր ազգը չիրցաւ արգելել, այլ փութացաւ զանոնք բանտէն հանել տալու:

Իզմիլի Հայոց ժողովուրդը Տեղեկանց տպարանին դէմ ամենին գանգատ մը չունենին, այլ ընդհանրապէս Տեղեկան երկու եղբարք՝ բոլոր Հայ ժողովուրդեան հետ, իրաւացի և դաւն տրտնջներ ունէին Սուլթան գէժ, որ իւր 23-րորդ թուոյն մէջ, երբոր և չբարձր կրտսնեալ անթափ անուանակոչութեան ներքեւ, ստատկապէս կանարգէ զանոնք, որոնք ուսումնական երկրաստորդներ են և արժանաւորութեամբ կը յիշէին բոլոր ազգին համարումը: Աւստի կրնամք ըսել թէ Տեղեկանց տպարանը՝ այս դժբաղդ պարագային մէջ Սուլթան հանգիսին մեղաց քաւութեան գոհեցաւ: Եւ Տեղեկանց մամուլին անաւանակեալ կերպիւ գոյուցելուն բուն պատճառը՝ որ տաք տարիի չափ առանց հրամանագրի գործելէ ետեւ, դժբաղդութեամբ իւր ծոցը ընդունեցաւ զՍուլթանը՝ ուսկից հրդեհը ծագեցաւ, յայտնի է որ տպարանն ալ անմիջապէս կրնար մնալ, ըստորում հրամանագիր չունէր:

Սուլթանը եղբայրութիւնները՝ որոնք Սուլթանը խմբագրին ամիսը մը չափ Կոստանդնուպոլսի եղած ժամանակը տեղի ունեցան, իւր վերադարձին՝ մշտապէս սրտիւ և համառօտիւ հրատարակեց իւր լրագրին 638 թուոյն մէջ, վասնզի անոնց մանրամասն և ընդարձակ տեղեկութիւն:

Գ. Ընտրութեան Առաջնորդաց:

122. Ընտրութեան ընտրութիւնը գաւառական ընդհանուր ժողովին մէջ կ'ըլլայ նոյն և նման Սուլթանի ընտրութեան:

Սոյն ընտրութիւնը գաւառական խառն ժողովին միջնորդութեամբ միաւորական տեղեկագրով կը ձանդաղէ Սուլթանը որ կեդրոնական խառն ժողովին հաւանութեամբ կ'անուանէ զՍահմանադր:

123. Եթէ Սահմանադր Սահմանադրութեան գէժ պահանջութեան մը մէջ գտնի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի գաւառական ժողովաց կողմէն, և քննութիւնը ըստ 120-րորդ ամիս ըլլալով՝ գաւառ կեդրոնական խառն ժողովին մէջ կը տեսնի որ ըստ պատշաճին կը անօրինէ:

Եւ Ընտրութեան ժողովականաց և խորհրդականաց:

124. Ընդհանուր ժողովը կ'ընտրէ Կրօնական և Բարեօրոյն ժողովաց անդամները:

Բարեօրոյն ժողովը կ'ընտրէ Տեսուչ խորհրդաց անդամները բաց ի Կատարական և խորհրդաց որոյ եկեղեցական անդամները Կրօնական ժողովը կ'ընտրէ:

Կատարական խորհրդին անդամները 40 տարին լրացուցած և ամուսնացեալ անձինք պէտք է որ ըլլան:

(Սահմանադր յաշտեմի խառն):

ներքէ՝ առանց արտակարգ ըլլալու Սահմանադր և ձանձրութիւն պիտի պատճառէին ընթերցողաց: Բայց ըստորում վերջիշեալ նամակագիրը ծուռ մտքով մեկնած է մեր լաւանական ոճը այս գէպին վրայ, ահա այս անգամ քիչ մը լրկար բացատրութիւններ տուինք: Սահմանաւորական մեղադրանքէն, և թէ կորեկի է, ազատ մնալու համար, թէ և ամենին հոգեբնիս չէ, վասնզի իզմիլի արժանապատիւ հասարակութիւնը, որուն միշտ շնորհապարտ եմք մեր վրայ ունեցած յարգութեանը համար, քսան և մէկ տարիէ ի վեր քաջ ձանձրելով Սուլթանը բարեմտութիւնը, և ըստ պարագաներուն մէջ տեսած ըլլալով անոր անկողմնապահ և արդարաւոր գրչին ապացոյցները, իւր կատարեալ վստահութեամբ և համակրութեամբ կը պատուէ իւր և բոլոր ազգին անգրանիկ օրագիրը՝ իբրեւ հաւատարիմ թարգման ազգային գագաթանը:

Սուլթանը հոգեով չափ պիտի աշխատի միշտ իւր այս նօսիրականը սարգը ամենայն անկողմնութեան ի խոհեմութեամբ ի գործ դնելու յօգուտ Սահմանադրին, առանց երբեք գործիք ըլլալու որ և իցէ կուսակցութեան մը:

Կոստանդնուպոլսոյ Սուլթան հանգիսին յարգոյ խմբագիրը պարտաւորութեան է հետեւեալ յայտարարելու յանձնելու կրօնական սուրբ ժողովին:

«Սուլթանը համարում ըլլալով, որ փիշակաւոր Սահմանադրի մը իրաւասութեան ներքեւ գտնուած եկեղեցական մը՝ իր անարժանութեան համար կարգին լուծելու իրաւունքը նոյն Սահմանադրինն է, և նկատելով որ մեր 118 թուով Սուլթան հանգիսին մէջ զՍահմանադր Սահմանադրութեան քահանայական կարգին լուծած հրատարակելու՝ եկեղեցաց կամ նոյն Սահմանադրին կապոյն իշխանութիւնը իր ձեռքէն յափշտակելու մասը կը հասկցաւ կոր, որով ընդգէժ եղած կըլլայ օրինաց սուրբ եկեղեցաց և առիթ գայթակղութեան շատերուն, կրտսնոյն իմ որ անխորհրդաբար գործածած եմ լուծել բառը հին, և այսու գրութեամբս յետոյ կը կոչեմ, որոյ ի վերջոյն և հաստատութիւն, և այլն»:

«Կոստանդնուպոլսոյ, 5 Յունուար 1861»:

«Յ. Գ. Սահման»:

ԽՈՍՍ Ա ԶԳՕԳՈՒՏ ԼՈՒՐ ՄԻ

Երկրպագի փոխադրայ բարձրագոյն Սոյիտ փաշան, որուն փարգասիրական վեհ գագաթանները յայտնի է ամենուն, մտ օրերս բարեհաճեք է ըստ ջերմեռանդ աղերսանաց գերապատիւ տէր Վաթիկէ սրբազան առաջնորդին Երկրպագի և ազգասիրական բարձր միջնորդութեամբ փանաւ փայլ Կուսար Պէյին, ընդարձակ կալուած մը պարգեւելու յիշեալ երկրին Հայոց ազգին, անոնց վարժարանին և հիւանդանոցին ծախուցը նպաստամտոյց ըլլալու համար:

Կը հաստատեն թէ այս պատուական կալուածը տարին 500 օսմանեան լիւարի չափ եկամուտ կրնայ բերել: Աւստի այսպիսի վեհանձնական և մարգասիրական բարեգործութիւն մը, որ ըստ ինքեան գովի լի է առաջի խառն ծոյ և մարդկան ամենին կարօտ չըլլալով մեր տկար գրչին գովութեանը, կը համարձակիմք ընդհանուր Հայոց ազգին խորին երախտագիտութեան և ջերմեռանդ բարեմաղդութեանց հաւատարմութեամբ միջնորդ, ամենախոնարհաբար մատուցանել բարձրագոյն և առատագոյն փոխարքային Երկրպագի: որուն երկար և երջանիկ կենացը համար աղօթարար եմք աղաւթին:

ԿԱՅՈՒՆԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կը հաստատեն թէ Կալոյիացոց վեհապետական և քաղաքական միտք ունի մօտերս այցելութեան երթալու Բրիտանիա սուրբ գերեզմանին:

Սուլթանը ըստ թէ ճշմարտ չէ, գոնէ մեծ ճշմարտանմանութիւն ունի: Այլ ըստորում սուրբ Երեսփոխան մէջ կայեցական բնակութեան քիչ կամ չատ արժանաւոր օրիշ չենք մը չկայ բաց ի Հայոց նորակաւոյց հոյակապ պատրիարքարանէն: վասնորոյ կարծեմք թէ Կոստանդնուպոլսոյ ամենապատիւ սրբազան Սուլթանը:

ընտրել և ազգային քաղաքական ժողովը ազգ. գույն մարդավարութեան մեծ գործ մը բրած կըրնան եթէ փութան Կոստանդնուպոլսոյ Գաղղիոյ դեսպան փեմափայլ տը Լափալէթ մարքէզին միջոցաւ, սուրբ Յակոբայ փանոց ազգային պատրիարքարանը ամենախոնարհաբար թողուլ ընդ հրամանաբ. օգոստոսի աւարտ հետքն ի գիպուածի որ Երբին Վեհափառութիւնը ի գործ զնեւ ուղի իւր շունապարհորդութիւնը իսուրբ Լորտապէմ, որուն վրայոք խօսք կըլլայ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ • 25 ՅՈՒՆԻՈՒԱՐԻ

Յայտնի է որ Լոտոնի մէջ պատահած առեւտրական և գրասենական դժբաղդ անցքերուն ներգործութիւնը շատ մեծ եղաւ մայրաքաղաքի մէջ, որուն գլխաւոր սեղանաւորները և վաճառականները չափազանց յարաբերութիւններ ունին Լոտոնի հետ:

Առ այժմ մէկ կողմէն քիչ մը յուսով, միւս կողմէն որեւիցէ կարգադրութեամբ մը, քաջալերութիւնը սակաւ առ սակաւ ծագելու վրայ է, բայց տակաւին վստահութիւն չկայ ամենին որ ամեն կերպ գործառնութեանց հոգին է:

Այստեղիկ հրովարտական, Լեզբիանու պոլսոյ ընդհանուր կառավարչի պաշտօնը Սիւլէյման փաշային յանձնուեցաւ, որ երբեմն Պրուսայի կառավարիչ էր:

Վ. սեմափայլ թէվէթի փաշա զօրապետը Պաշտատի քաղաքական և զինուորական կառավարիչ կարգեցաւ, և միանգամայն հրամարտար իրաքի և Հիւսիսի զօրաբանակաց: Այս առթիւ օգոստոսի աւարտ Սիւլէյմանը վեղիւր բարձր աստիճանը շնորհեց յիշեալ պաշտօնատարին:

Պէլիւրատի կառավարիչ Օման փաշան Պոլսոյ իրաւի կառավարիչ անուանեցաւ հանգերձ վեղիւր աստիճանաւ և Պէլիւրատի կառավարչի պաշտօնը Վիսինի փաշեմի համարակալ (մահապետ) Խաւրշիւմ էֆէնտիին յանձնուեցաւ հանգերձ միւրիմիւրանի աստիճանաւ:

Օման փաշան մեծաշուք Սահապ էֆէնտին ի վարձատրութիւն իւր հաւատարմութեամբ մեծ ծառայութեանցը, առաջին կարգի երկրորդ աստիճանի պաշտօնատար անուանեցաւ:

Փարիզի օսմանեան դեսպանատան նախորդ խորհրդոյ քարտուղար Կաճիկեան մեծաշուք Յակոբ էֆէնտին նոյն դեսպանատան գործոց վերակալու կարգեցաւ միջեւ փեմափայլ Վէլի փաշային Փարիզ երթալը:

Վաղղիոյ արեւելեան նաւատորմի ընդհանուր հրամանատար մօսիւ տը լա Ռօնսիէն լը Լուռի ծովապետը, իրենէն և իգմիւրէն գալով քանի մը օր մայրաքաղաք մնալէ ետեւ, ամսոյ 23ին մեկնեցաւ Սթեֆէն նաւահանգիստը վերադառնալու: Յիշեալ երեւելի պաշտօնատարը, որուն համար կըսուի թէ մասնաւոր պաշտօնի մը եկած էր ի Կոստանդնուպոլսոյ, իւր մեկնելէն յառաջ Սթեֆէն կարգին երկրորդ աստիճանի չքանչանաւ պատուեցաւ:

Հռոմէն կրքին թէ սրբազան Պապը պաշտօնական կերպիւ հրատարակել տուաւ Երուսաղէմի Սուրբ Սիոն օրագրին մէջ թէ, Պապը արտաքաղաքականութիւն մի, առաջնորդութեամբ երկու արշիմանտրիպաց՝ զեկոս մեբերի 18-30ին իւր հնազանդութիւնը յայտնեց սուրբ Լեւոնոյն, առաջին քահանայապետական փոխանորդին Կոստանդնուպոլսոյ գերագաւառ Կրիստօֆին, որ յուզարկեց ի Հռոմ այս հնազանդութեան գիրը:

Սրբազան Պապը ի քաջալերութիւն Պապական հռոմէական նոր եկեղեցւոյն, հազար հռոմէական թաղեա, այսինքն 28000 շուռուշի չափ գրամական նուէր մի յուզարկեք է անոր:

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՒ ՈՒՍԻՆՔ

Չիւսիս, 28 Յունուարի:

Կոստանդնուպոլսոյ արդէն ի գործ գրուած ազգային Սահմանադրութեան իգմիւրի մէջ ևս շուտով հաստատուելուն որոշումը ազգային եղած ըլլալով, հին դրութեամբ կարգեալ բոլոր ազգային գործակալները իրեն հրաժեշտը պաշ-

տօնական կերպիւ մատուցին մեր գերագոյն Լաւնորդին: Այս առթիւ ևս քաղաքի Նորին Սրբազանութեան քաղաքի շաւարակութեան մեծագոյն մասին հաւանութիւն յիշեալ գործակալները առժամանակեայ կերպիւ պիտի շարունակեն իրենց պաշտօնները մինչ որ Սահմանադրութիւնը հաստատուի և ըստ անորենութեան նորա նոր գործակալները ընտրուին:

Քաղաքի հարազատ ժողովուրդը, որ մեծ ջերմութեամբ թիւն կը ցուցնէ ազգային Սահմանադրութեան օր յառաջ ի գործ դրուելուն, անհամբերութեամբ կըստատէ անոր հրահանգին գալուտեանը, որ ինչպէս կըրնեք, յատկապէս գաւառացի համար կըստուի ի Կոստանդնուպոլսոյ: Եւ յատկապէս այս անհամբերութիւնը գեղադրութեամբ, գրգռութեան մը ալիստիւն ունեւ վրայ է, վստահութիւն չի չլլայ որ Սահմանադրութեան հաստատուիլը խորհրդով կուշացնեն, որպէսզի մոռցուի և երբեք ի գործ չդրուի: Իսկ անոր ժողովուրդը պէտք է որ լի վստահութեամբ հանգարտ պահէ իւր սիրտը ըստ այժմ մասին: քանզի ձայն բազմոց՝ ձայն Լոտոնոյ է, և ան կրնայ ժողովուրդեան արտիսի հաստատուն և օրինաւոր կամեցողութեանը գէմ գնել և Սահմանադրութեան գործադրութիւնը արգիլել: Այս ազգային Սահմանադրութիւնը քիչ մը ուշ կամ շուտ անպատճառ պիտի հաստատուի իգմիւրի Հայ ժողովուրդեան մէջ և ամբարտաւանութեան եղծիւրը՝ որ շատերուն վրայ կը ծանրանայ, Լոտոնոյ ոգրմութեամբ բոլորովին պիտի փշուրի եթէ տակաւին չէ փշուրած: Իսկ կը յորդորեմք հայրաքաղաք մեր երկաւորք բարեկամները և բոլոր հասարակութիւնը որ միաբան բլրան միշտ ու խոհեմութիւնը ձեռք չգնեն, եթէ կուզեն որ իրենց արմին օրինաւոր փափաքը շուտով և կատարեալ յաջողութեամբ պատկուի:

Այս նախնական թուով մոռցանք յիշատակելու թէ իգմիւրի Վաղղիոյ ընդհանուր հիւպատոսարանին հիւպատոսի փոխանորդ և Նորդէն կայսեր խորհրդոյ թարգման մեծաշուք մօսիւ լըտու ասպիւր ընկերութեամբ նոյն հիւպատոսարանին թարգման յարգոյ Չիլիկեանց թագաւոր ազոյն, սուրբ Օմանեան օրը հաճեցաւ այցելութեան գալու մեր գերագաւառութիւն Պոլսոյ Լաւնորդին: Նորին Սրբազանութիւնը արժանաւոր յարգանք պատուասիրեց զիշեալ երեւելի պաշտօնատարը, որ իւր հայրենի ազգական կարգապահութեամբ ազգային անկեղծ երախտագիտութեանը վրայ իրաւունք տալով է:

Այս շաբթու Ռուսաց տէրութեան երկու մեծ շոգեշարժ Ֆուէկաթ Սարգեայ ծովագերէն գալով հասան իգմիւր, ուր ժամանակ մի պիտի մնան, կըսուի:

Պէլլութեան հառած վերջին լուրերը կը ցանկան թէ հանգստութիւնը և ապահովութիւնը վերահաստատուէր են Նորեայ մէջ մարդասիրական ինտմօք փեմափայլ Փաւատ փաշային: Նորին Վստիւթեան գործունեայ ջանքերը 1500 հոգի յանցաւոր Տիւրքներէն բանտարկուեցան, որոց դատաւարանը շուտով պիտի տեսնուի: Լաւայթ Պէլլութի եղեւնական գործոց տեսանք մշտնջենաւոր բանտարկութեան դատաւարանց Սայտայի նախորդ կառավարիչ Սուրշիւմ փաշան, նախորդ զինուորական հրամանատար թաշիք փաշան, Վասի էֆէնտին, Նիմէտ էֆէնտին և Նուրի Պէյ գնդապետը: Իսկ հաջորդաւոր Սայիտ Պէյ Նիմայի Տիւրքի գլխաւոր ի մահ գատապարտեցաւ յիշեալ ատեանէն:

ԾԱՆՈԹԱՆԻՍ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱՍՈՒՂԻ

Նոր խորհրդարանի Սեյիթեյ երկու շոգեկապ ծառայ լիցյոյ:

Իմաց կըսուի հասարակութեանը որ անցեալ ուրբաթ օրէն սկսեալ, այսինքն 1861 փետրուարի 1էն (ըստ նոր տուած) շոգեկապ մը կը մեկնի իգմիւրէն Սեյիթեյ երկու առաւօտեան ժամը 7ին ըստ Փրանկոյ և ուրիշ շոգեկապ մըն

ալ երեկոյեան ժամը 6ին, միջանկեալ կայսրանը ներք հանգիստով:

Այս շոգեկապ Սեյիթեյ Վերագործ պիտի ըլլայ առաւօտեան ժամը 8ին և երեկոյեան ժամը 7 և 10 րոպէին, միշտ ըստ Փրանկոյ:

Հին կարգադրութիւն և հաստատու պիտի մնայ:

Շոգեկապ մանկու տեղոյն

գրաստներ, իգմիւր:

Հրամանաւ:

Վ. Փ. Ֆէրիտիսը

Գլխաւոր Լեւոնոյն:

ԶԱՐԿԱՆԱԿԻ ԴԵՂ ՄԸ

Սպեղանի Թովմայի Հուրուի:

Այսին թէ մարդկային մտաց ամեն արտադրութիւնները ժամանակ մը տեսելէ ետեւ, նոր գիւտեր անոնց տեղը կը բռնեն: Բայց այս խօսքը այս դեղին չկերպերով, փանդի օրուան մը համար չէ այլ մշտապէս և անոր ներգործութիւնը ըստորում արեան մէջ եղած հիւսնորութեանց արմատները կը ջնջէ և բժշկութեան արհեստն ալ անկէ անկէ բան մը չկրնար ձեռք բերել: Այս սպեղանին մասին և մարմնոյն մանրամասնութեան մէջն անցնելով ինչպէս որ Վուր ծակից բան մը կանցնի, կերպիւ կը ցանկան ինչ պարանոցի, օձիկ, ուռոյցի և քաղցիկը ըստած արտաբան արմատը, նմանապէս գէշ վերաց և պարանոցի մնացորդաց որ արեան շրջապատութիւնը կաւրեն, և անոնց ապահանգութիւնը անհետ կընեն:

Յաւ օրունից:

Հղուելի սպեղանին ամեն գեղեցիկ մէջ կը բժշկէ արունից (պալուր) ցաւերը թէ և քսան տարուան ըլլայ: Ուշափայտը գոնաթափ և ուռեցած ըլլայ մարմնիւր, այս աստը չկրնար գիմանալ, եթէ յիշեալ սպեղանին օրը երկու անգամ առատապէս դուրի ցաւած տեղը և արեւ մը շիւղի: Յետոյն սպեղանին լաթի մը վրայ շատեկ բռնելով ցաւած տեղը ծածկելու է: Այս կերպիւ եթէ շարունակ հոգ տարուի, վատաւոր ճիւղերը դուրս կըլին: Վերջերք քիչ ժամանակուան մէջ յարմարոց անոր կը բժշկուի և արունից միւս մասերը իրենց բնական երեւոյթը դարձեալ կըստանան:

Հին վերջ, խոյ և քաղցիկը:

Խոյ պարանոցի, և ուրիշ խոցեր, որպէս և հնացեալ ըլլան, շուտով կը բժշկուին Հղուելի սպեղանին և դեղահատերը գործածելով: Այս դեղին ներգործութիւնը պալարաց և շարաւակց քաղցիկաց վրայ գրեթէ հրաշալի է: քանզի առջի բերանը անոնց վրայն կը հանէ լիցնիւր որ զիտցը կը քանցնեն միշտ և հետեւաբար կը բժշկէ զանոնք:

Կծկումը ջրաց և կարծրութիւն ի յօգաւորութիւն (օյնոք եւերի):

Այս աստեղն ևս շուտով կը բժշկուի Հղուելի սպեղանիով, որ իւր ներգործութեամբ երեւելի հանցիտացաւ և անորմարեւութեան շատ դեպքերու մէջ:

Տեստատեսութիւն:

Այս սպեղանին տեստատեսութեան (մնացորդ) ամենէն վտանգաւոր գեղեցիկ կը բժշկէ, եթէ գործածեն զայն ինչպէս որ պատուիրեալ է ծանուցագրոյն մէջ:

Սորեային հիւսնորութիւնը:

Խոյ պարանոցի (գաղաքի), շոգ արտաք յարձակմանը և մարդայ մարմնի ամեն գրգռութիւնները աներեւոյթ կը լիւն քանի մը անգամ այս սպեղանին քանով: Դուրս տալ սովորաբար արտաշնութեան պատուութեան կըստանաւոր, և ըստորում այս սպեղանին ներս մանկով կըստանաւոր անմիջապէս մարմնոյն ծակի և կը օրէն գործարարուի, առ իրաւի հիւսնորութիւնը անհետ կըլլայ: Այս փոխանցումը, որպէս երեւոյթ և քաղցիկները տեղը զոյգեալ են մարմնոյն հիւսնորութիւններով, կրնան առ մեղմացում ջնջ գործարար գեղեցիկ գործածելով, շուտով անհետ ընել նոյն տեղը գեղեցիկները և գործածել ձեռք բերել մարմնի բնական գոյնը և կակրութիւնը:

Այս սպեղանին յատկապէս օգտակար է հետեւեալ ատից: Ուռոյց: Քաղցիկը (չերիւնի): Կորուածք: Գեղեցիկ կամ կծկում միանայ կամ ջրաց (սինի չերիւնի): Կոյտ ուրից (նաւոր): Խոցութիւններ մարմնոյ: Ցօղացաւորութիւն: Խոցաւարտ (չպան): Ջրգորութիւն (սրբա): Կեղեցիկ և լայնախոր վերք (ֆիսթուլ): Ուռացաւորութիւն (նիգրիտ): Սերմանկութիւն (պէլ սովորութեամբ): Գոյ: Լեւոյի հիւսնորութիւնը: Խոյ պարանոցի: Ցաւ պարանոցի: Սպեղանի անոնք և Դոյ ցաւաքին (թիւ տուելու):

Այս սպեղանին, որ կը շնորհի նոյն իսկ հնարոյն անձնական վերակացութեամբ անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ կը ծախուի ի լոտոն Սթեֆէն կոչուած թաղե թիւ 244 և ի Նոր Երգ Սայիտէն Լէն թաղե թիւ 80: Իսկ ուրիշ երկրները, իւր գործակալաց չով կը ցանկան: որոց անոնքերը հետեւեալներն են: Իգմիւր: Իւրաք Զիստիկ, և մօսիւ Բալի: Բիշիւր, որ Փարմաթ արմատ անուն գեղեցիկ արմատութիւն անքն է: Կ. Պոլսոյ Ա. Սթեֆէն և Փ. Տեստատեսութիւն: Փ. Բեքիւրի, Իստիկ Կալաթի, Բիստ կըլին Զ. Սթեֆէն, Սպեղան: Ե. Սիւր, Պալեքէ: Կիւրա Վալուց:

Խմբագրութեան լրագրոյ

Դ. Գ. Պալապարտեան:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԴԱՆՈՒՄՈՅ ԱՐԱՐԱՏԱՆԸ